

DUMINICA UNIVERSULUI

PORTRET DE MUNCITOR

Pictură de Phoebus

LITERATURA ȘI VIAȚA

Un cetitor ne întreabă: „Care-i rostul literaturii în viață? — și ne cere un răspuns sub unghiul de vedere al folosului pe care viața îl poate trage din legătura ei cu literatura.

Ar fi de ajuns să amintim milenarele legături dintre literatură și viață, pentru a răspunde, indirect, întrebării ce ni se pune.

Odată cu apariția vieții sufletești pe pământ, s'a ivit și literatura, și amândouă, vreme de milenii, au parcurs acelaș drum, într'un paralelism nedesmițit. De fapt, acest paralelism constituie mai mult o necesitate de limbaj, de oare ce literatura este, în ultimă analiză, o elaborare fortuită a sufletului omenesc.

Incepând cu pietrele ancestrale și cu papirusurile egiptene, și sfârșind cu formidabilele epopei dan-tești și shakespeariene, literatura a fost, neconținut, o elaborare a sufletului omenesc și un ideal al lui.

Emanatie și reflex, subiect și obiect, eliberare și încătușare.

Sufletul omenesc, ca și trupul, își are respirația lui. Molcomita sau avântata lui viață se cere desfăcută și proiectată în afară, ca o certitudine a realității lui. proprii, ca o încredințare a însăși existenței lui. Respirația sufletului este arta — deci și literatura. Sufletul omenesc se privește și se recunoaște în miraculoasa oglindă a literaturii. Pe urmă, lumina ireală din această majestoasă oglindă, se înalță, în zarea veacului, ca ideal al însăși sublimiei alma mater, din care a purces cândva.

In rochie neagră Papatriandafii

Literatura devine, la rândul-i, izvor spiritual, din care, șuvoae cristaline se abat spre mătcile vitale umane, spre a le da o nouă înviorare, — o mai suculentă fecundare desinteresată.

Lumina vieții trecând prin bobul de apă imaterială a sufletului omenesc, se răsfrânge — dispersându-se — pe firmamentul existenței, sub înfățișarea policromă a curcubeului literar. Iar acesta, la rândul-i, se vede, întreg, pe sine, în bobul cristalin al sufletului, năzuind a-și duce înrăurirea asupra luminei din care a purces. ca o reîntoarcere la obârșie.

Ecou întors la locul de unde a plecat, devenind izvor de alte ecouri viitoare, la nesfârșit, într'o veșnică depășire.

Înlănțuirea între suflet și literatură este deci fundamentală, esențială și veșnică. E mai mult o întrepătrundere, — literatura fiind o înfățișare a sufletului.

Rămâne cert că între aceste două noțiuni este un legământ de necesară și continuă influențare.

Și atunci, firește că literatura apare ca o condițiune sine qua non de viață spirituală superioară, trăită în fața unor idealuri, care pot atinge chiar hotarele veșniciei.

Literatura poate contribui temeinic la ridicarea vieții, de pe cărările tuturor păcatelor. Dar tot ea, ne poate împinge în besna căderilor ticăloase...

Oricum, omul nu poate trăi cu adevărat, fără farmecul literaturii, care se situează astfel pe limanul idealurilor umane, culminate toate în Dumnezeu.

C Â N T E C

I

La poartă bate cineva.
Cine-i afar' la poartă?
E poate mama moartă!

II

A auzit durerea mea,
Și a venit la mine,
Doar când o chem ca vine.

III

Li simt căldura feții ei
Și brațul mă coprinde,
Și mâna mea o prinde.

IV

Și simte că eu am chemat,
La patu-mi se așează,
La căpătâi stă pază.

V

Și noaptea 'ntreagă ea a stat
Și somnul mi-l sărută
Cu gura ei cea mută.

VI

O, mamă vino cât de des
Și 'n noapte mă păzește
Căci umbra mă dorește.

VII

Și singur stau și părăsit
Și moartea mă pândește
Și moartea mă pândește..

VIII

În zori cu tine să mă ducă
Să mergem împreună
O, mama mea cea bună.

Luigi Luca

UN PRIETEN VECHIU

Să tot fie opt ceasuri și jumătate.

Toate mesele restaurantului sunt ocupate și printre consumatorii care sosesc mereu, chelnerii abia își mai pot face loc, păstrând — cu agilități de prestidigitatori — echilibrul paharelor și farfuriilor pline. Cristache Pădureanu, vechiu referendar la Curtea de Conturi, e foarte mulțumit că la masa pe care a ocupat-o din vreme, nu vine nimeni să-l deranjeze. Deși a terminat de mâncat și cafeaua „gingirlică” i-a sosit de mult, o soarbe încet, fără să se grăbească, ca să n'aibă aerul că stă degeaba la masă.

Pentru seara asta, Cristache Pădureanu și-a propus să fie la nouă acasă și să se culce imediat, a doua zi

— Bine-bine, te văd eu că ești singur acuma, dar vream să te întreb dacă mai aștepți pe cineva?

— Nu mai aștept pe nimeni. Beau cafeaua și plec... Vreau să mă culc de-vreme că mâine de dimineață am treabă. Mă duc să-mi iau pensia...

— Așa e, că acuma ești pensionar...

— Sunt de cinci ani de zile, iubitulă...

— Știu, frate, știu... Și câtă pensie ai pe lună?

— Să fie a dracului!

— Cât ai, mă? Să știi că-mi pare rău dacă te ascunzi de mine...

— Un fleac...

— Cum se poate? De ce nu te-ai aranjat cu ăștia

trebuind să se scoale de dimineață pentru a ocupa un loc bun, la rând, ca să-și poată încasa până la unu pensia.

— Ce faci, mă?

Cristache simțindu-se bătut prietenește pe umăr, ridică ochii de sub ochelari ca o broască privind dintr'odată cerul. În fața lui își face loc un omuleț cărunt și jovial care îi surâde cașicum l-ar cunoaște decând lumea.

— Ce faci, mă, ce mai faci? repetă omulețul întrebarea, cu o figură veselă de om care a găsit cinci lei pe jos.

Cristache se uită bine la omuleț și nu-l recunoaște; văzând însă tonul camaraderesc cu care individul i se adresează, își închipuie că e vreun vechiu prieten de tinerețe căruia i-a uitat și numele și mutra, și neștiind ce trebuie să facă, îi răspunde prudent și pe jumătate politicos:

— Ce să fac? Bine. Dar dumneata?

Bine și eu, slavă Domnului... Ești singur la masă?

— Păi, mă mai vezi cu cineva de mă 'ntrebi?

de la guvern să-ți mărească pensia?

— Dar ce-am eu cu guvernul ăsta?

— Știi că ai haz? Păi tu n'ai făcut toată viața politică cu ei?

— Eu?

— Tu, tu, domnule. Numai eu decâteori ți-am spus să te lași de ăștia că n'o să te-alegi cu nici o pricop-seală, și nu m'ai ascultat. Acuma satură-te... Sâc! Și omulețul își bătă pumnii unul de altul, sărind comic pe picioarele scurte. Cristache se uită lung la el și îl văzu verde de necaz. I se păru sincer și se gândi să nu-l mai contrazică deși el, în viața lui, nu făcuse niciun fel de politică. Omulețul scoase o țigară mototolită din buzunarul paltonului, își trase un scaun și zise, dintr'odată potolit.

— Imi dai voe să m'așez o secundă. Până bei tu cafeaua mai schimbăm o vorbă două, că nu te-am mai văzut de-o mie de ani. Ai o țigară mai bună?

— N'am, că nu fumez, iubitulă...

— Eee! Zi te-ai lăsat și de tutun? Bată-te să te bată!..

— M'am lăsat de-acum douăzecișicinci de ani, decând am avut pneumonie..

— Așa e, frate... Mult ai mai suferit atunci... Să zici vorbă mare c'ai scăpat! Noi ăștia, prietenii tei, o sfericisem, să-ți spui drept. Și zi așa, mă? Mănânci în fiecare seară la restaurant..

— Câteodată, când mi se urăște acasă... Dar dumneata nu mănânci tot aici?

— Ași. Eu am mâncat la Enescu. Am intrat numai să caut un prieten..

— Vezi că poate îl găsești, iubi'ule! N'aș vrea să te rețin..

— Păi acuma, dacă te-am găsit pe tine, nu-l mai caut pe el... Eu nu pot să stau fără să vorbesc cu cineva... De-ai umblu după prieteni..

— Pe mine m'ai găsit prost. Eu beau cafeaua și plec..

— Umblă sănătos. Eu rămâi... Mai e ceva vin în sticlă aia?

— Dacă vrei se mai găsește de-un șpriț..

— Dă-l încolo că e trezit. Dacă vrei să mă tratezi, spune să aducă o sticlă de vin proaspăt, nu fii neam prost..

— Eu nu mai beau, dar dacă vrei, n'ai decât să poruncești garsonului să-ți aducă.

Omulețul se lăsă majestos pe speteaza scaunului considerându-și tovarășul de masă, cu un ochiu îngăduitor și mucalit.

— Te-ai ramolit, mă! Ai început să îmbătrânești... Ori, tu ești mai mare ca mine?

— Habar n'am, dar mi se pare că sunt mai mic..

— Tu câți ai?

— Dar dumneata?

— Eu am cincizeci și opt bătuți pe muche..

— Nu spuneam eu? Ești mai mare cu patru ani decât mine. Eu am numai 54.

— Te-am prins. Aici am vrut să te aduc. Eu am numai 51. Sunt mai mic prin urmare cu trei ani..

— Ași. Pe cum te arată figura, ești mai mare, iubitule..

— Cum o să fiu mai mare? Nu ții tu minte că ai făcut armata cu trei ani înaintea mea?

— Eu n'am făcut armata, drăguță..

— Cum n'ai făcut armata?

— N'am făcut-o! Am fost dispensat..

— N'ai făcut tu armata?

— Dacă-ți spui..

— Fugi domnule de-acolo! Ori nu-ți mai aduci aminte, ori vrei să mă legi pe mine la gard. Uite, parcă te văd... Erai la zece artilerie, la Malmezon. Când te-a îmbrăcat întâi și-ai venit la Jubileu, unde eram noi, nu ții minte

cum râdeam cu băeții de tine? Cu Tănăsică, cu Mielu, cu Savian?

— Mă confunzi, iubitule. Eu n'am făcut armata..

— Cum o să te confund, mă? Tocmai pe tine să te confund? Îți dau cuvântul meu de onoare că ai făcut armata, mai vrei ceva?

— Ei asta e!

— Spune să ne mai aducă o sticlă de vin, tot de asta că nu e rău. Auzi la el că-l confund?! Eu care am jucat la nunta lui de mi-am făcut praf ghetetele de lac!

— Ai jucat la nunta mea?

— În capul sârbei. Și la cadrul, uite, îmi aduc aminte ca acum, am alunecat pe scânduri și-am venit, lat, pe spate fiindcă le presărase soră-ta a mică cu acid boric ca să alunecă... Zău, mă, ce petrecere a dracului a mai fost și la nunta ta..

Cristache Pădureanu, își potrivi mai bine ochelarii pe nas și pentru prima dată privi cu oarecare interes pe omulețul care îi vorbea... Și fiindcă omulețul începuse să-l enerveze se hotărî să i-o taie scurt.

— Ascultă-mă, nene. Im pare rău, dar nu-ți mai aduci bine aminte. Mă confunzi. Eu nu sunt însurat, n'am făcut prin urmare nuntă în viața mea și n'am nicio soră; nici mai mare, nici mai mică și plus d'asta, în easa mea,

nu s'a pomenit să existe vreodată acid boric. Eu dau pe scânduri cu bradolină, decând m'am pomenit.

— N'ai fost tu însurat?

— N'am fost, dom'le când îți spui..

— Minți..

— E, pe dracu!

— Minți, domnule. Minți, ca un măgar. Când îți spui eu că am jucat la nunta ta, am jucat; e sfânt și nu-ți permit să mă contrazici.

— Ascultă-mă iubitule. Întâi și 'ntâi te rog să nu mă faci măgar, pentrucu n'am păscut cu dumneata împreună. Al doilea, când îți spui că mă confunzi, mă confunzi, înțelegi? Mă tot sucești și mă 'nvârtești de-un ceas și nici măcar nu știi cum mă cheamă... Spune-mi cum mă cheamă să vedem și eu dacă mă știi cine sunt? Poftim să te-ascult... Aud?

Omul rămase cu paharul de vin încremenit la jumătatea drumului spre gură.

— Vrei să-ți spui cum te cheamă?

— Spune. Să vedem mă cunoști ori nu mă cunoști?

— Spune-mi și tu cum mă cheamă pe mine?

— Treaba dumitale... Ce zor am eu să-ți spui cum te cheamă pe dumneata..

— Vezi că nu știi? Și-atâta vreme vreme cât nu știi cine sunt, de ce mă contrazici? Nu e frumos din partea

ta... Nu m'am așteptat din partea unui vechiu prieten ca tine, să se facă că nu mă cunoaște... Te cunosc de patruzeci și mai bine de ani, și-acuma, de când te-ai ajuns prin politică și mănânci prin birturi mari, te faci că nu mă mai cunoști... Să-ți fie rușine obrazului, parvenitule..

— Domnul, măsoară-ți vorbele că pe urmă îmi ies din țâtâni...

— Să-ți fie rușine, dragă Grigore...

— Grigore? Păi vezi, iubitule, că nu mă cunoști, că nu sunt eu ăla de care vorbești? Pe mine mă cheamă Christache Pădureanu și n'am făcut nici politică, nici armată și nici n'am fost însurat; așa să știi..

— Poate ți-ai schimbat numele, nene Vasilescule?

— N'auzi, draguță că mă cheamă Pădureanu?..

— Să i-o spui altuia, Grigoraș, puile... Memoria mea nu mă înșală niciodată... Zi mai bine că te-ai ramolit și nici nu mai știi cum te cheamă.. Adio, dra-

goste, și să știi că nu e frumos să te prefaci că nu mai cunoști pe prietenii de altădată... Fapta asta se numește măgărie...

Și omulețul se ridică de pe scaun gesticulând indignat ca o precupeață condamnată pentru contravenție.. Făcu un pas, apoi se opri..

— Mă duc... Și să știi că pe viitor nu-ți mai permit să mă poțtești la masă la tine... Nici măcar să nu îndrăsnești să-mi dai bună ziua când m'ai vedea, fiindcă întorc capul... Nu mai vreau să te cunosc... Și ca să încheem odată pentru totdeauna, îți retrag — începând de astăseară — toată prietenia mea, de patruzeci și-ațtea de ani.. N'am nevoie de prieteni ramoliți.. Hodorogule... șandramă bătrână...

Și zicând, omulețul, porni spre ușă, cu pași iuți de fox-terrier, toț așa cum intrase..

Tudor Musatescu

S O N E T E

D I M I N E A Ț A

Azi cerul i-așa de limpede și clar,
Și zările-s așa de liniștite,
C'aud cântări de clopot potolite,
Cum picură 'n văzduhul de cleștar.

Din depărtări, în ceață învelite,
Pe-aripi de vânt vin zgomote; și rar,
Prin stog de ierburi umede tresar
Cu chiot ager păsări rătăcite.

Pe-adâcul clar al cerului de vară,
Reflexe vii de roșie lumină.
Din sat, domol, pe drumuri lungi de țară,

Pornesc spre câmp cu vitele băieții.
S'aude 'n pacea proaspătă și plină,
Sonor, în slavă cântul dimineții.

Alexandru Dăiculescu

B I S E R I C A Î N C O D R U

Biserica din codrul vechiu așteaptă
Pe ultimul călugăr ce-a plecat
Demult, pentru o zi sau două'n sat
Și n'a aflat la'ntors, cărarea dreaptă.

Legenda povestește de-un păcat
Din care codrul nu se mai deșteaptă
Mai verde râde mușchiul, sus, pe treaptă
Și crengi mai tari în ziduri sfinte bat.

Zadarnic zugrăviră mâini stângace
In vremuri tulburi semnele de pace
Uitat în lemn și'n aur sfântul plânge.

Și besna crește'n jur mai mare
Când vietăți mărunte, prin altare,
Se luptă, cu otrăvuri și cu sânge.

Stefan Stănescu

OCUPAȚIA D-LUI MÂNECUȚĂ

Gavrilaș Mănecuță oftase aproape patruzeci de ani, cântărind cu ochii lăcomia și cu sufletul sec, banii care i se perindaseră pe dinaintea privirilor, într'o atât de nesfârșită mucenicie, pătimită între pereții mucezi ai unei percepții oarecare.

Aproape patruzeci de ani înșirase el coloane nesfârșite de cifre, încovoiat de-asupra terfeloagelor slinoase, cu colțurile filelor răsucite și roase de îndelungă întrebuințare. În cămăruța igrasioasă, în care plutea o veșnică penumbră, era mereu tăcere. Lihniți de foame, cei doi funcționari de birou, vorbeau aproape în șoapte. Hârtia muiată de igrasie, nu foșnia niciodată. Nici chiar mersul celor doi robi nu făcea vre-un șgomot în cuprinsul odăiei, pentru că dușamelele erau putregăite, iar ghetele lor aproape veșnic fără tocuri...

Din când în când, doar, când intrau agenții, cu încasările în «birou», răsuna ceva ca un fel de pârâitură oftată, a scândurilor, apăsate de ghetele bune ale unor oameni, ce aveau alte treburi de cât acelea de a înșira cifră de cifră, în coloane fără de sfârșit. Dar nici Gavrilaș Mănecuță și nici celălalt coleg al său nu-și ridicau privirile lăptoase, de pe condicile pe care-și odihneau oasele descărnate. Pe ușă puteau intra fel de fel de oameni și în sufletele celor doi funcționari - într'o atât de îndelungă izidire de viață - se încrustase o nepăsare bolnavă față de oricine și de orice...

Dar, une ori, după ce pașii încetau lângă vre-o masă, pătată de felurite cernețuri și cu muchile îngroșate de slinul miilor de mâini, ce-o atinseseră în vremuri, prindea să se audă un foșnet uscat, ca un freamăt îndepărtat de furtună. Atunci, privirile lui Gavrilaș Mănecuță se ridicau neobișnuit de iute, și'n mijlocul gavanelor de culoarea laptelui stricat, se înfingeau două scânteiuți, care pâlpiuau tot atât timp cât agentul își număra încasările zilei.

Prin mintea lenevită, începea un fel de bâzâit de gânduri, care - în tot răstimpul vieții lui de «slujbaș» - nu închegase decât cam oftatul acesta:

„Hei! de-aș avea eu atâta bănet!“

Niciodată nu-și mărturisise, însă, cam ce-ar fi făcut el cu „atâta bănet“, și nici nu putuse concretiza realitatea sumei...

Asta-i fusese viața de funcționar, de când intrase în slujba percepției - înainte de oștire, - până când într'o bună zi, o împrejurare ciudată a sortii îi făcu pe mai

marii lui, să-și aducă aminte că și Gavrilaș Mănecuță are dreptul să... iasă la pensie.

În ziua când i s'a vestit întâmplarea asta, Gavrilaș Mănecuță și-a ridicat privirile de pe registru, dar în mijlocul ochilor lăptoși nu s'a mai aprins nici o luminică, ci s'a împânzit o nedumerire și mai grea, de cât aceia pe care i-o răsfrângeau întotdeauna.

Și-atât!

În câteva diminețe, a pornit-o - ca de obicei - spre „cantelerie“, a străbătut cele câteva străzi, tot atât de grăbit, ca în fiecare dimineață din cei aproape patruzeci de ani, a suit treptele roase ale percepției și nu s'a dumerit de cât atunci când, deschizând ușa, și-a văzut locul ocupat de un tânăr necunoscut.

Apoi s'a obișnuit și cu asta.

Gavrilaș Mănecuță a ajuns pensionar. Deosebirea dintre viața aceia și cea dinainte era, vădit, enormă. I se schimbaseră multe deprinderi. Între altele, cum nu mai avea ce face, se rădea mai des, își scotea petele de pe haine, iar tocurile învățase să și le pună singur... din lipsă de altă ocupație.

Devenise mai îngrijit și oarecum mai mândru, mai ales de când - într'o zi - cineva îi spusese „cucoane“.

De-atunci începuse chiar nici să nu se prea ferească

din calea acelora, de dinaintea cărora se ferise la o parte - o viață întreagă - cu graba aceia, fricoasă a sufletelor obijduite și nici să-și mai scoată pălăria, cu gestul repezit, al mâinei, care-l făcea să și-o svârle, - de multe ori - în noroiul cleios al ulițelor.

În firea lui Gavrilaș Mănecuță se întâmpla o adâncă prefacere.

Într'o zi ședea la o masă de lângă fereastră, la „cafeneaua Bursei“. În față-i aburia un pahar de ceai. Pe geam se prelingea ghiata topită, ca niște foiți străvezii, de hârtie unsuroasă. Mănecuță le urmăria scoborișul gândind la necazurile vieții.

Lumea se prefăcuse, cu totul. Oamenii pe care-i știa el, muriseră, ori plecase pe aiurea, prin centrele mari, mânați de împrejurările de după războiu. Ori cât se înmulțiseră oamenii târgului lui, Gavrilaș Mănecuță se simțea străin, în mijlocul atâtor necunoscuți.

Printre mese se strecura cineva, îndreptându-se spre el. Era un vechiu cunoscut, un om necăjit, ca și dânsul.

- Frig tare!

- Nici că se poate!

- Te încălzești cu ceai!

— Dă... e mai ieftin! — făcu Mănecuță.

— Ieftin,... dar când nu ai nici de-un ceai! — oftă cellalt, așezându-se pe un scaun, cât mai aproape de caloriferul înfierbântat.

Tăcură. După un timp prietenul oftă din nou:

— Grea viață!.. Nici nu știi de ce să te mai apuci!

— Grea! — îngână și Mănecuță, petrecând cu ochii trecătorii grăbiți, ce se furișau prin gerul uliței.

Și... iar tăcură.

— Imi dai un pahar cu ceai? — întrebă străinul. Mi se pare c'ai luat pensia.

— Dau!.. Luat! — oftă de astă dată Gavrilaş Mănecuță.

După un timp prietenul începu să soarbă hulpav, din apa fierbinte, care împrăstia un miros de similichie.

— Bun ceai! — plescăi acela, din limbă. Te desgheată tot!

De-odată, Mănecuță întrebă:

— Ia ascultă, măi Năsturaș!.. Tu ai fost gospodar, în viața ta... Cât să coste un ceai?

— Cum? — cât să coste? — tresări prietenul, ca înaintea unei întrebări neașteptate.

— Pe negustor... cât îl ține ceaiul ista, pe care ne iea doi lei?

— Cât îl ține? — repetă Năsturaș și începu o soțoteală foarte grea, moșmolind din buze, încruntându-și sprincenele, frământându-și degetele noduroase, pe care le ridica și le apăsa cu cealaltă mână. După o îndelungă trecere de vreme hotărî: Depinde!

— Cum asta? — făcu nedumerit Mănecuță.

— Dacă-și cumpără materialul „en-gros“, e ce mai e... dar cu „frangu“, nici o scofală.

— Anglo! — hotărî pensionaru.

Năsturaș prinse să-și frământă iarăși degetele, să-și încrețească fruntea, să-și smulgă mustățile lăsate, pe oală.

— Ei? — își pierdu răbdarea Mănecuță.

— Păăăi,... tot câștigă vre-o cincizeci de bani la ceai!

— Tț-Tț-Tț!... Da asta-i curată hojie!

— Hojie! — îl îngână prietenul. — Ce crezi? — par'că-i rău să te apuci de-o treabă ca asta? — Da-i vorba: cu ce?

După vre-o câteva minute, privirile lui Năsturaș se aprinseră, ca de-o înțelegere.

— Uite... ce pensie ai, nene Gavrilaş?

— Vre-o trei mii! — minți celălalt.

— Hm!.. știi ce, cu trei mii facem o afacere de astea... Cunosc eu o dugheană în gura pieții. Acolo se câștigă bani, din gros.

Gavrilaş Mănecuță rămase pe gânduri.

Toată noaptea următoare nu putu dormi, chinuit de fel de fel de socoteli.

Când se luminează de ziuă, vorbi foarte hotărît, ca și cum s'ar fi certat cu cineva:

— Nu, asta nu se poate!.. În gura pieții?... O ceainărie? Tocmai acum, când a'nceput câte unul să-l cînstească și pe el,... bătrânețele lui,... cu câte un „cucoane“?. Nu, asta nu. Altceva,... mai de seamă!.. Trebuie să cat să trăiesc și eu: mai ca lumea!

Din ziua aceea, Gavrilaş Mănecuță cercetează mereu. Se oprește pe la toate dughenile cunoscute, își cercetează toți cunoscuții, pe toată lumea.

— Ce zici?. Am auzit că este o vie... în cutare loc. Oare ar face să mă'ncurc.

Auzindu-l vorbind de planuri atât de mari, omul se minunează, nehotărît:

— Dă! — știu eu „cucoane“ Gavrilaş!.. Dacă te bizui matale!.. Eu ce pot să-ți spun?... Ar fi o afacere!

Și Mănecuță de departe foarte îngândurat, își împreună mânele la spate, și se strecoară prin viermățul trotuarelor, cu fruntea aplecată spre pământ.

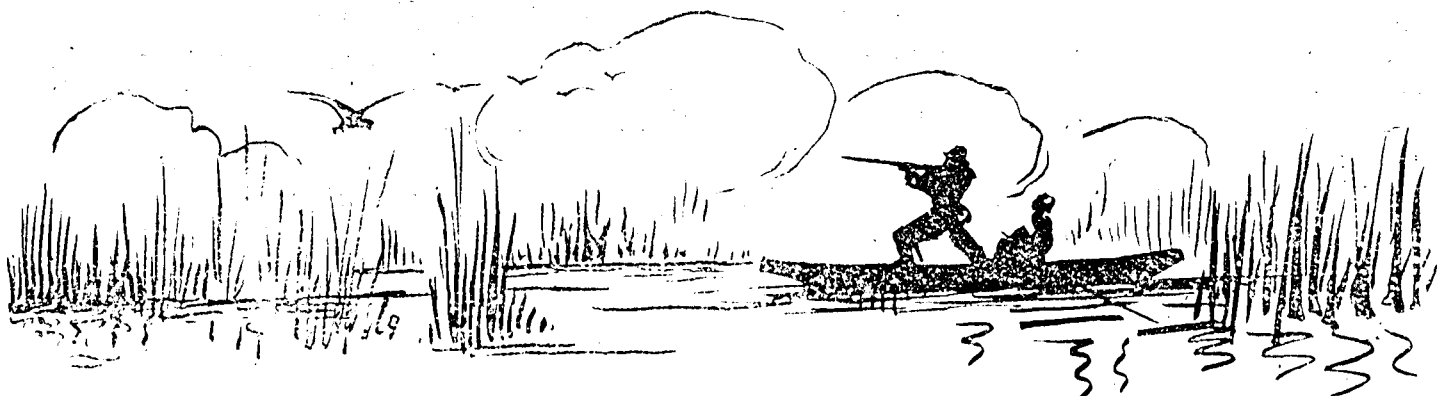
A slăbit. Spatele i s'a încovoiat. De multe ori tresare, oprindu-se brusc în fața cuiva, de care-i gata să se izbească, apoi îl ocolește, ferindu-se în lături cu vechea îndemănare, pe care și-o recâștigă pe fiecare zi. În privirile lăp'oase i s'a împânzit iarăși teama de odinioară, din vremurile de care aducându-și aminte vede „tot bănetul“, care i s'a perindat pe dinaintea ochilor, în toți cei aproape patruzeci de ani, trăiți în odăita mușcărită a percepției.

Oftează tot mai des:

— Hei, să am eu bănetul acela!

În tot cazul, pentru întâia oară Gavrilaş Mănecuță se simte având și el — în adevăr — o ocupație.

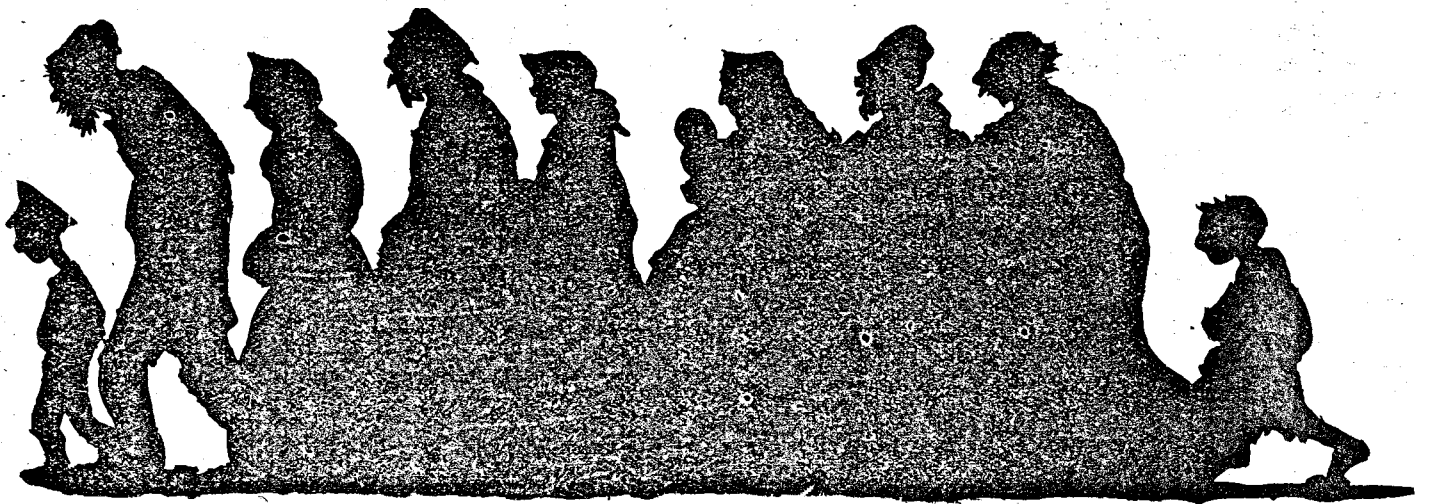
Suq. Bourneau

LABAIA SOVIETICĂ

DE
PANTELEIMON ROMANOV

Traducere din rusește de
S. BALJALARSCHI

Ca să lupte cu murdăria, s'a pus la cale o săptămână a curățeniei.—și lângă baia sovietică era înșirată o „coadă” lungă de oameni, având legături și măturici la subțioară.

Toți își așteptau rândul, stând în ploaie și bătând în noroi cu picioarele ca să se încălzească.

— „Au născocit acum și spălutul, — curat muncă silnică” — zise unul din mulțime.

— „Ce mișelie! Să aduci poporul cu deasila. Poruncă este să nu se dea pâine aceluia care nu va înfățișa adevărită delad baie”.

— „Săpun se dă?” — întrebă unul cu părul lung.

— „Se dă” — răspunse altul — „o fărâmiță de fiecare”.

Omul cu părul lung trecu repede la rând.

— „Ai cu ce să te săpunești?” — rosti un țăran rufos, scărpinându-se mereu și rezemându-se cu spatele de un domn înalt și neastâmpărat, care se uita supărat și se dădea la o parte, cercetându-și neconținut mânicele paltonului.

— „Tu ce cauți aici, băbuțo? Vrei să faci baie la un loc cu bărbații?”

— „N'am știut că-i vorba de baie... Și-a bătut joc de mine necuratul” — îngăimă bătrâna.

— „Crieri de găină!”, — grăi unul.

— „Nu se știe!” — răspunse altul, „așa se bagă înăuntru, umblă de colo până colo, iar dumneata te trezești fără boarfe”.

— „Deacea mi-e frică și mie să fac baie: te snopesc cu furatul! Și pe urmă: păduchii!”

— „M'au prăpădit!” — zise, mișcând din umeri, țăranul rufos.

— „Ce tot vă răzemați de mine?!” — strigă domnul înalt și neastâmpărat.

Țăranul se uită la el, se dete la o parte, fără să zică nimic, își suflă nasul în noroi și se șterse cu poala cojocolui rupt.

— „Unde se dă săpunul?” întrebă omul cu părul lung.

— „La intrare”

— „Am alergat tot târgul și n'am putut să găsesc o bucată de săpun. Acuma, vrând-nevrând, trebuie să mă spăl”.

— „Așe e, frate, vii după săpun, — și deodată, te pomenesti fără pantaloni. Păcătos lucru a ajuns baia!”

— „Rândul trecut s'a spălat unul aici, dar când a fost să se îmbrace, n'a mai găsit nimic. Nu i-a lăsat nici obielele. A cerut și el o fustă de la femeia de serviciu, și-a plecat așa: în fustă.”

— „A dat drumul!” — sbieră unul.

Toți se repezără spre ușă, împingându-se unul pe altul.

— „Treci mai repede! V'ați îngămădit ca oile! Ați început și cisla!”

— „Destul! — tună omul de serviciu — „așteptați alt rând!”

— „Știam eu asta” — mormăi unul.

— „Nu-i nimic, om scăpa noi odată!” — mârăiră alții.

— „N'ai să prea scapi ușor, că-i poruncă să venim în fiștecare lună!”

— „Și bietul popor rabdă!” — glăsui altul.

— „Ce să-i faci?”

— „La rând, la rând!”

Peste tot mișunau oameni desbrăcați.

— „Feriți-vă hainele!” — sbiera băieșul.

Toți se uitau bănuitori unul la altul, iar unii înveleau ceva pe furis, întorcându-se cu spatele la vecini.

— „Dracu știe” — bodogăni omul cu părul lung „săpunul deabia are să-mi ajungă să mă spăl pe mâni: n'am ce duce acasă.”

— „Fă-te că te speli” — îi șopti țăranul rufos — „așa fac eu.. De patru ori am venit aici și tot așa a mers..” Zicând astfel, el stătea nepăsător lângă o căldare cu apă.

— „De ce nu te speli?” — strigă băieșul.

Țăranul privi speriat și începu să verse apă din căldare peste părul uscat și încălzit.

— „Am să mă moi, așa, o leacă, de-a scăpare” șopti el spre domnul cu păr lung — „cât despre săpun, îl duc acasă.”

— „Așa” — răspunse încet acesta prefăcându-se și el că se spală, când trecu băieșul pe lângă el.

Alții vorbiră:

— „Nu mai e trai ca lumea din pricina curăţenici lor.. Nu mai departe de cât săptămâna trecută, ne-au pus să curăţim curţile..“

— „Te pune, că doar poporul e răbdător..“

— „Zic că din pricina păduchilor se lăţeşte lingoarea..“

— „Slavă Domnului, toată viaţa am umblat cu ei, — şi n'a fost nimic. Şi — acuş, îi tot dau cu lingoarea..“

— „Ai dreptate!“

— „Spălaţi-vă mai repede; vorba acasă!“ — sbieră băieşul — ceilalţi aşteaptă“.

Se auzi un glas:

— „Poporul s'a jigărit!“

— „Fiindcă nu-i supravegheat îndeaproape!“ — răspunse unul cu mustaţă militărească — „cu așa popor trebuie să te porţi aspru. Trebuie puse afişe peste tot: cine nu face baie o lună, n'are raţie de pâine, — şi, pe deasupra: să-l bage şi la răcoare!“

— „Adică cum vine asta? Să schimb rufe la lună? Uşor le vine să dea poruncă!“

— „Nu se gândesc la popor. Au măsgălit un păduche cu labe lungi, au lipit afişul pe perete, iar omul muncitor suferă..“

— „Dracu să vă ia“ — sbieră omul cu părul lung — „am dat cu apă fierbinte şi s'a topit săpunul ca untul de vacă, — degeaba am venit..“

— „Îsprăviţi mai degrabă“ strigă băieşul — „iar v'aţi pus la palavre. Ce fel de baie ai făcut?“ zise ţăranului, arătându-i picioarele murdare.

— „N'am putut să mă spăl deodată. Când oi mai veni, am să mă frec cu lut, că-i bun grozav pentru murdăria veche..“

După ce băieşul se depărtă, ţăranul şopti vecinului:

— „Nu li-i deajuns că ne ţin aici cu sila un ceas, se mai uită dacă ne-am şi spălat.. Poporul rabdă..“

AUTUMNALĂ

Plouă toamna peste morţi
Peste umbra jucăuşe,
Somnul trece pe sub porţi
Şi ciocneşte ud la uşe.

Şi în jocul strâmt de picuri
Peste glia de demult,
Cine mă opreşte 'n spicuri
Svonul boabei să-l ascult?

Plouă toamna peste morţi,
Clipa umblă cenuşie,
Şi lumina dintre porţi
Cu nădejdea întârzie...

Alexandru Marinus

N O A P T E

Fluturii morţilor, mari cât nişte palme,
Au împânzit flori, suflete şi cruci.
Bufne cu ochi de ghiaţă, calme,
Au ţintuit tăcerea la răscruci.

O umbră albă — înger sau strigoi, —
Din care suflet şi trup cald pierise,
Privit-a, fără ochi, pupile de abise,
Infiorând copacii, plecaţi pe râpi şi goi.

Din depărtare — a tremurat o plângere,
De nimeni auzită, nici chiar de cel ce-o zise.
De sus căzuse-o stea, pe jos, între caise.
Şi-au început şi cerul şi lutul greu să sângereze.

Eugen Ibrăileanu

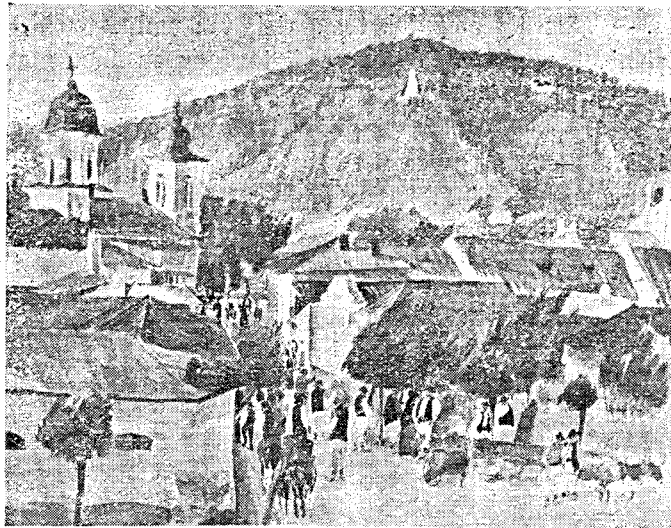

Sf. Ilie (bronz)

C R O N I C A

Peisaj

Peisaj

Ștefan Constantinescu

Ștefan Constantinescu

UN SCRITOR A MURIT

Un scriitor a murit.

Independent de împrejurările deosebit de întunecate care țes un giulgiu de vinovăție colectivă peste leșul orbului Vasile Pop, un fel de oroare sacră ne cutreeră ori de câte ori unul din tribul aleșilor se stinge.

Cât de mărunț, cât de slab ar fi fost el în viață, când piere ne întâmpinăm cu o desnădejde neobișnuit de tragică: „Știi, a murit Pop?”. Chiar cei cari nu l'au cunoscut, nu l'au citit și n'au aflat de el de cât în clipa morții, auzind că e scriitor primesc junghiul surprizei cu o durere patetică parcă ar fi vorba de o catastrofă.

E un fenomen moral de o semnificație mai vastă și mai nobilă de cât simplul și obscurul instinct gregar, de turmă umană. Ca și când omenirea ar simți atacul mai ascuțit, ofensa și mai aspră, nelegiuirea și mai gravă, când e lovită în unul din aceștia.

Artistul este încă personajul fabulos în care sălășluște tot ceace lumea are mai prețios, mai sacru: spiritul. El este vasul de elecție în care socotim că s'a turnat, pur, misterul cosmic al creației. Plecați peste hăburile lui, când se sparge, golul lăuntric al fiecăruia din noi răsună, de un vaer prelungit dincolo de marginele insului.

Nu e o vană superstiție încrederea nestrămutată în excelența artistului: E un instinct, abstract, cu care venim din regiunile superioare de unde am emigrat. E o radioasă imagine înăscută, pe care moartea ne-o rupe în bucăți. E schela ierarhiei nevăzute, care ne mângâie de cea realizată pe anul material, și totuși destinul îndrăsneste să ne-o calce în picioare.

Omenirea, socotindu-se speță de rând, își ridică pururi din ea exemplare pe care le investeste cu har și nemurire, dându-și astfel singură, iluzia unei biruințe a ideii asupra pulberii.

Depozitarii acestui glorios obștesc, urcă și coboară, ca pe o ata scară a lui Iacov rezemată de cer, treptele nesfârșite ale harului: dela cele mai de jos, ale simulacriului găngăvirilor, până la cele mai de sus, ale geniului suprem.

Dar la orice nivel s'ar opri șovăitori, ei ne sânt încă sacri, oricine i-ar lovi:

Moartea creatorilor cu spiritul ne înspăi-

mântă ca un atentat, ca o știrbire adusă esențialului.

A B E C E D A R U L

Cel mai mare dar al culturii pentru copil nu e nici păpușa în înfioate rochii de mătăasă, nici smeul albastru cu văjietoare și coadă lungă, nici jucăriile cu resort mecanic dela Nürnberg ori dela Paris, ci cartea — cartea cu cele dintâi tezaure de adevăr și poezie, cartea cu cele dintâi icoane de artă și de fericire, cartea care întotdeauna a fost socotită ca izvorul mistic și miraculos al primelor gânduri de lumină, — abecedarul.

Abecedarul este cel dintâi indicator al omului către căile de lumină ale vieții.

Este cartea sacră a umanității. Ea stă înaintea Noului Testament pentru că este cheia cu care deschidem acest Testament. Fără abecedar nu putem intra în scântetoarea lume a cărții lui Ius, în raiul ei cu crini, cu păsări ale văzduhului, cu fântâni, cu turme albe și cu toată poezia din pareții și pilde și nici nu putem urca potecile de gândire din înalta «predică de pe munte».

Ca acel popor de poezie din răsăritul plin de crisanteme și de păsări de estampe, care a creat pe un pământ care se mișcă, între vulcani și temple, un ritual al așezării florilor, o ceremonie a ceaiului și al celui dintâi basm ce se istorisește cuiva, tot astfel și eu ași vrea un ritual al cărții cu care începe cultura, solemnitatea punerii ei în mâna inocentă a copiilor.

Parcă nu ne dăm seama de însemnătatea spirituală și socială a acestei cărți dintâi.

Am făcut din ea o rentabilă marfă didactică. În loc să vedem o piesă de artă și de înmugurire a gândurilor, noi vedem în abecedar un obiect de strictă comercializare care poate asigura o rentă de lene ori popularitatea de speculat a unui nume.

Abecedarul trebuie să încante. Să aibă sensibil efectul unei opere de artă. Să bucure orice ochiu. Este cea, dintâi piesă artistică în mâna primitoare a copilului. Cel dintâi muzeu al inimei lui.

Construcția abecedarului cere talent și

grijă; didactică și artă.

Nu de știința cu care trebuie să se scrie această carte mă voi ocupa aici ci de arta cu care trebuie să se înfățișeze, printre produsele de frumusețe ale culturii.

Abecedarul cere o artă a naivității. Desenuri de primitivi. Schițe și colorări sugestive cari să amintească pe cei de dincolo de renaștere, pe un Angèlico, ori pe un voit primitiv, ca marele maestru de afrescuri, zugravul francez de Chavannes.

La noi, cel mai mare ilustrator al Abecedarului ar fi pictorul Demian. El e al copiilor. El ar fi prin toată ilustrația acestei cărți de început și primul maestru de artă picturală al celor mici. Desenurile lui de o blică naivitate, cu un discret conținut religios ar avea o înaltă valoare educativă. El ar pune la temelia culturii ridicată pe acest Abecedar al inimei, însăși fondul sufletului nostru, mistica ortodoxă. El ar naționaliza întâia carte a poporului.

Un alt pictor pentru o galerie de candidide icoane copilărești ar fi Ion Valentin. artist cu suficient har și pătrundere pentru o carte specific românească, cum trebuie să fie acest Abecedar.

Abecedarul românesc nu trebuie să se inspire din manualele similare dela Leipzig ori dela Viena, nici din cutare carte englezească, franțuzească sau italiană.

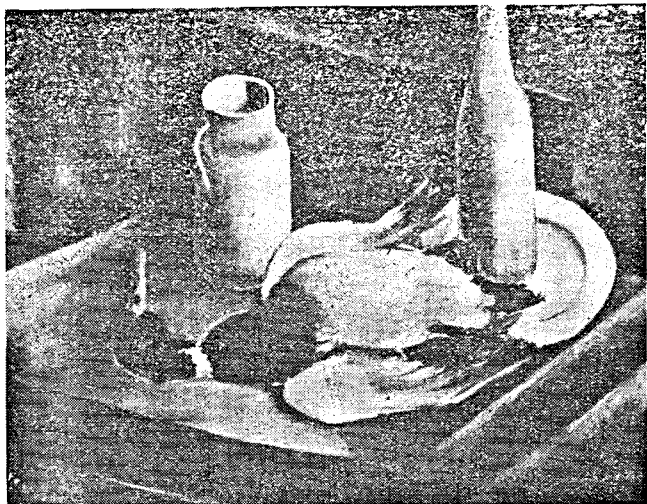
El trebuie să fie și ca conținut și ca artă, al nostru. O piesă etnică. O creațiune autentic românească.

Grafic, abecedarul trebuie să fie cea mai îngrijită operă de imprimărie. Corp de literă, așezare în pagină, goluri și vignete, flori ornamentale, linii și titluri trebuie să se bucure de ochiul și de simțul artistic al unui ireproșabil tipograf. Altfel scoatem de sub teascuri de imprimărie nu cărți cari să onoreze o țară, ci caricaturi cari devin obiecte de critică și de râs în galerii internaționale de cultură.

Suntem printre cele din urmă nații la expozițiile de cărți didactice.

«Scrișul românesc» se silește să ștergă impresiile de până acum prin publicații cari să onoreze imprimăria, arta și didactica.

E vorba de un mare efort și de o mare jertfă. Literați, pictori și tipografi cu știință sunt în lucru.

Natură moartă

Cassida Miracovici

Peisaj

T. Papatrandafl

C U R I E R U L

■ Parisul va celebra aniversarea *cubismului* în plastică. Se împlinesc 20 de ani de la prima expoziție cubistă în salo-nul independenților. Debutul lor, a fost primit cu râsete, cu indignări și furtuni. Vremea i-a impus. Apollinaire, Raynal și Salmon au fost apărătorii eminenților promotori și tot ei vor lua inițiativa unei retrospectivă a tutulor Independenților.

■ Duminică s'a desvelit la Lion statuia lui Thimonier, inventatorul mașinei de cusut.

■ În Mai se va inaugura monumentul lui Verhaeren la Saint-Cloud.

■ Franța a hotărât ca în fiecare an să organizeze un pelerinaj peste hotare pentru a celebra capodoperile geniului uman și pentru a întări astfel legăturile intelectuale și morale dintre Franța și alte națiuni.

Primul pelerinaj se va face în April, în Anglia. Scopul lui e Shakespeare. Pele-

rini vor merge la Stratford pe Avon. Scene și poeme din Shakespeare vor fi interpretate acolo de artiști englezi și francezi.

■ În anul care vine (20 Martie 1932) Germania va sărbători centenarul morții lui Goethe. La ceremonia de la Frankfurt toate națiile vor fi invitate să-și trimită reprezentanți. Se vor organiza expoziții și reprezentații teatrale.

■ Roma va crea în curând o discotecă de Stat. Cele dintâi înregistrări vor fi: vocea Regelui, a Prințului moștenitor și a Ducelui.

■ O secție specială se va ocupa de înregistrarea cântecelor populare, a dialectelor și a capodoperilor de muzică modernă.

■ An de an, o cetate rodaniană organizează serbări simbolice în cinstea și spre gloria Ronului. Serbările de anul acesta se vor ține la Valence, în Iunie. În stil mare. În stil național: ofrandă Ronului, plantarea arborelui amicitiei rodaniene, conductul Ronului, gesturi și scene simbolice făcute de fiecele fluvului.

■ În cadrul serbărilor Ronului se va ține și congresul rodanian, expozițiile (pictură, sculptură, arte decorative, ceramică) concursuri între ucenici, concurs literar, expoziția cărții (poezie și proză în franțuzește, în provensală și în dialecte diverse) concurs muzical și concursuri nautice.

■ Ungurii vor da numele lui Ibsen unei străzi din Pesta.

■ La Milano se va crea un muzeu de artă sacră. O nouă atracție a orașului.

■ Roma va crea un teatru creștin cu piese cari să răspundă etice creștine. E greu să bănuiești succesul în atmosfera de acum.

■ Germanii organizează o expoziție la Belgrad în April și alta la Zagreb în Mai.

■ Rușii se pregătesc să sărbătorească aniversarea Internaționalei, scrisă la 1871 de Eugène Pottier. Marius Boisson profită de această sărbătorire ca să dea deslușiri cu privire la autorul imnului. Ele se întemeiază pe datele lui Musseux, Nadaud și Murger.

Eugène Pottier s'a născut la Paris în 1816. Tatăl era un biet *emballeur*. La 13 ani copilul făcea ucenicie pe lângă el în

aceiași casă de muncă. Mai târziu s'a specializat în deseneuri pe stofe.

Copil fiind, ideile de libertate germinează în el. La 14 ani a scris: Vive la liberté, cântec liberal. În 1931 a publicat o colecție de cântece cu o dedicație lui Béranger.

A fost membru al Comunei după bătălia dela Champigny la care a luat parte ca militar în gardă. Când Comuna a fost învinsă a plecat în Engllitera. În 1873 a fost în Statele Unite. A trăit ca desenator. În America a scris ceva. Aministia îl readuce în Franța și publică *Quel est le jon ?* După 3 ani moare. Inmormântarea lui a pricinuit manifestații.

Internaționala a fost scrisă la 1871 și pusă pe muzică de Degeyter.

Pottier a fost un om onest și sincer.

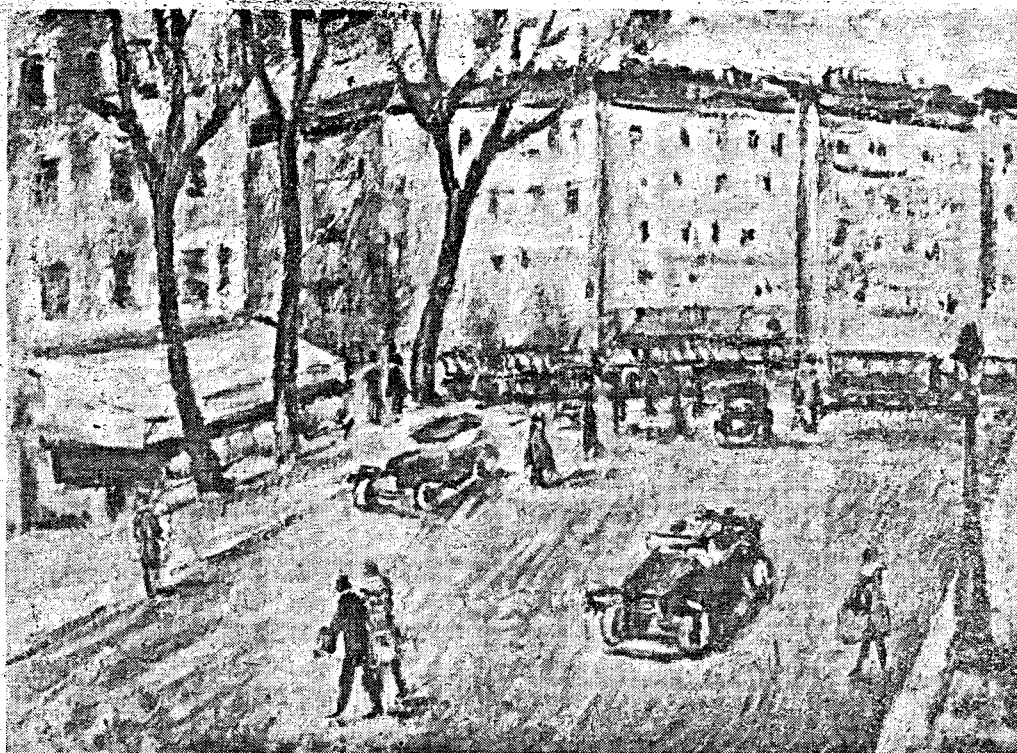
Cetiți „GÂNDIREA“ pe Februarie
Un număr 40 lei

Sculptură de Baraschl

Sculptură de Baraschl

Peisaj din Paris

Ionescu Sin

EXPOZIȚIA „GRUPUL NOSTRU“

Doisprezece pictori și doi sculptori tineri, nu s'au sfiit să-și adune pânzele și pietrele la olaltă. Cine i-a urmărit pe tinerii aceștia în expozițiile personale îi are acum, deodată, în față unul lângă altul. Valorile ies și se rânduiesc în lumină dreaptă singure. Comparațiile se fac dela sine și fără nici o pierdere pentru nimeni. Expoziția „Grupului nostru“ e ca o întâlnire de horă unde s'a venit cu cele mai alese straie.

Expozanții s'au înfățișat aci cu ceace au socotit că-i caracterizează. Spațiul ce ne stă la îndemână ne închide între hotarele strâmte ale unor note laconice.

Baraschi C.: Statuete și capete gingașe.

Băjenaru Dan: Linie simplă, mase largi, culoare timidă cu tonuri stinse de griuri Tendințe spre compoziția cu aspect decorativ.

Constantinescu Ștefan: Unitar și bine încheșat. A prins, ca nimeni altul, atmosfera specificului românesc. Peisajele sânt realizate uimitor de simplu cuprinzând totuși game infinite de valori de lumină și culoare.

Constantinescu Mac: O surpriză. Aspecte variate. Cunoaște materia pe care o folosește și realizează minuni, cu egală intensitate, din lemn, piatră, sau bronz. *Păpușa din Drăguș* (metal bătut) e o operă de înaltă ținută artistică. Pușinele lucrări prezentate de acest tânăr sculptor ar fi incununate o carieră glorioasă.

Constantinescu C.: Realizări vioaie și spontane. Compoziții inteligente culori luminoase pe alocuri prea uscate. O aprofundare a planurilor cromatice ar folosi.

Damian A.: Motive arhaice. Desenuri grațioase. Puternice însușiri de linie. Stil cu totul personal.

Ionescu Sin: Insușiri de vibrație și culoare. Își caută dărz, o expresie care să-l singularizeze.

Miracovici Cassilda: Peisagii comune și naturi moarte.

Nichita Gh.: Privești urbane, naturi moarte și portrete.

Papatriandafil T.: Multiple posibilități. Virtuozități rare.

Phoebus Alexandru: Preocupări de compoziții ample. Culoare sumbră și tristă. Stil propriu. Ochi cari văd dincolo de suprafețe. Valoroase încercări de sinteză. Realizări înalte efectuate cu mijloace pur plastice.

Soroceanu T.: Portrete viu colorate; poate prea viu. Prețioase calități cromatice.

Sterian Margareta: Multă prospețime. Spontaneitate. Viziune personală. Sinceritate în exprimare. Compoziții echilibrate.

Vasilescu Florica: Un portret cu vagi făgădueli...

Zaharia Stanescu

Portret

C. C. Constantinescu

Compoziție

Dan BĂjenaru

T E A T R U

A M I N T I R E A

Frumoasă piesă. Superb jucată.

Autorul e Denys Amiel. Interpreții principali: Marioara Ventura și G. Vraca.

Și ca dialog și ca acțiune și ca nuanțări, piesa aceasta e una dintre cele mai bune, pe care le-a ales teatrul Ventura.

Dialogul e o scânteie continuă de inteligență, — e un joc de nuanțări sufletești și fine analize, conturând, definind și caracterizând personagiile cu acea sagacitate, care înalță și umilește în același timp, fiindcă e între personaje un ritm impecabil de orhestră și în desfășurarea replicilor, o măsură admirabil proporționată.

Amintirea e totdeauna lirism.

Amintirea lui Amiel e o poveste fermecătoare de sensibilitate.

El și ea (Jean și Francine) s'au întâlnit acum 20 de ani. S'au întâlnit din întâmplare. S'au iubit cu pasiunea, cu neșaiul, cu voluptatea, cu generozitatea primei iubiri, în întâia noapte de dragoste. Și s'au despărțit. El a plecat departe. Ea a făcut filantropie cu trupul ei. Amintirea totuși a acelei prime întâlniri trăește în ei cu tărie, cu vrajă, cu blestem și-i ațăță continuu cu otravă. Se gândesc nepotolit unul la altul. Se caută cu pasiune animalică. Se doresc, așa cum s'au dorit în prima noapte.

El i-a rămas în minte, ca tipul bărbatului ei. Unde-i?

Și după 20 de ani, s'au întâlnit. Spasul amintirii.

Parcă ar începe firul tăiat atunci, cu 20 de ani, în urmă, brusc.

Năvalnicile așteptări s'au îmbrățișat. Fulgerarea a fost amețitoare. Nu mai sunt însă ei, cari s'au dorit cu patimă și s'au așteptat cu frenezie. Sunt alții. Sunt oboșiți. Nu s'au regăsit. Amintirea falfăe înainte. Unde-s ei?

Ea-și povestește cu admirabilă inteligență simțirile înșelate. Se autoanalizează cu diabolică inventivitate. Din cei doi amanți parcă au rămas două mumii. Viața a imprăștiat tinerețea. Sbuciumul anilor a îngropat și amintirea nopții nimbă de strălucirea dragostei lor.

Dacă acesta-i subiectul, subiect vechiu, noutatea piesei, noutatea continuă, o formează subtilitatea și eleganța tratării. E admirabil dialogul. E o iradiere de inventivitate în fiecare clipă. E un spor de analiză pasională, de care sunt capabili numai artiștii mari, cari cred, că orice cuvânt are infinite rezonanțe.

Francine e Marioara Ventura. N'ar fi putut să fie alta.

Virtuoasa aceasta a intonărilor, a doru-

rilor, a dezamăgirilor, dar mai ales a spovedaniilor a creat un rol, care face parte din comoara repertoriului ei.

Maria Ventura

Marioara Ventura în Francine a dăruit publicului bucareștean bucuria marelui arte de interpretare și creare.

Cu vraja ei, l'a antrenat magnetic pe

D-na Lucia Sturza Bulandra

Vraca, în rolul amantului, visat ca un Făt Frumos și apoi dezamăgitor ca o banalitate oarecare.

În roluri mai puțin importante, scânteietorului comic Timică, sigura de sine d-na Maria Mohor, d-na Fulda și d. Lăzărescu.

P R I M A S O Ţ I E

La teatrul „Regina Maria“.

În căutarea grăbită a unui repertoriu din săptămână în săptămână, excelenții actori dela teatrul „Regina Maria“ au dat de sentimentalismul condensat și de umorul plat din piesa „Prima soție“.

El a divorțat, ca să se însoare cu o fată tânără și frumoasă.

Noua căsnicie nu'l mulțumește, mai ales că umbra unui lord se întefeste în amenințări seducătoare pentru frumoasa și tânăra a doua soție.

El se duce atunci la soția dintăi să-i ceară sprijin.

Întâlnește acolo, — el care se duse sentimental, la femeea cu care a avut copii și căsnicie lungă — adversități. Mai întâi, băiatul lui îl ironizează. Apoi un domn are pretenția să ia în căsătorie pe mama copilului. Tresar în eroul piesei, brusc, două sentimente: iubire pentru prima lui soție și gelozie pentru ea.

Dar și fosta lui soție la fel e înviorată de averșiune față de-a doua soție a fostului ei bărbat.

Fostul soț, îndrăzneț, propune primei soții să reînceapă căsnicia.

Prima soție vrea să-l pună la încercare într'un stagiul de logodnic.

Subiect vechiu. Incercat și răsincercat. Sentimentele, care-l împletesc și animează sunt universale. Și la noi, și în Irlanda, de unde-i autorul St. John Ervine. Dar în altă tonalitate. La noi, e vibrație mai intensă. Simțirile sunt mai masive. Dialogul nu se împletește în umor cețos. Aprecieria noastră volubilă nu se prea prinde de vigoarea observațiilor și efectelor scriitorului umorist sentimental englez.

D-na Lucia Sturza Bulandra a creat un rol de primă soție, admirabil.

D. Storin, excelent ca totdeauna.

Dar actorii n'au redat atmosfera piesei. Au fost individualități nelegate.

B. Lecropide

V I T R I N A

CĂRȚI VECHE DESPRE ȚARA NOASTRA

Francisc Griselini s'a născut în Veneția în anul 1717 și a fost unul dintre cei mai fecunzi poligrafi italieni din epoca sa. Destinată de părinții săi teologiei, o părăsi curând având vădite înclinațiuni pentru științe naturale, geografie și mai ales cartografie. Pentru prima sa lucrare: «Venezia perspectiva dela demonstratiune deli lagune» primi din partea Consiliului de zece, un premiu de 200 galbeni. Restaurat, în palatul Dogilor, vechile opere de cartografie, fiind și un minunat gravor.

Griselini desfășură o activitate literară prodigioasă; el scrie memorii științifice, biografii, lucrări dramatice, articole de presă, care îl duse repede la onoruri pe deplin meritare. El deveni membru de onoare al Institutului de științe din Bologna, al Academiei de Geografie din Florența, al Academiei din Mantua, Berna, Londra etc. Foarte bine văzut în lumea savanților, era cel mai bun prieten al lui Jacob conte de Durazzo, ambasadorul Austriei pe lângă Senatul Venețian. În casa acestuia a făcut cunoștință cu baronul Iosif de Brigido care fusese numit președinte al administrației regionale a Banatului. Griselini era în vârstă de 60 ani când, cedând stăruințelor prietenului său Iosif de Brigido, a venit în Banat să exploreze provincia și să-și scrie istoria.

Banatul nu avea pe vremea aceea — suntem în anul 1773 — nici un fel de hartă topografică și nici vre-o descriere istorico-geografică mai amănunțită, cu toate că după isgonirea de către viteazul principe Eugeniu de Savoia, a turcilor din Banat și din Temișoara, pe care o ținuseră 164 ani, trecuse o jumătate de veac, în care timp, guvernatorul generalul Mercy efectuase oare cari lucrări de statistică.

Noul președinte administrativ al Banatului, baronul de Brigido, având tot interesul, pentru o mai bună exploatare a acestei bogate regiuni, să desăvârșească opera începută de predecesorii săi, își atașă pe lângă sine pe amicul său Griselini care dădu la iveală, cea mai bună istorie a Banatului Timișan, ridică cea mai bună hartă topografică a acestei provincii și elaboră un admirabil plan de organizare administrativă.

Griselini începu călătoria sa de studii în Banat în anul 1774, iar după un an de prodigioasă activitate, planul alcătuit de savantul italian și de Brigido fu aprobat

Franz Griselini
 Ehrenmitglied der k. k. Gesellschaft zur Aufnahme des
 Lehrtausches der Künste, Manufakturen, und Handlung zu Mailand Sekretär,

Versuch

einer politischen und natürlichen

Geschichte

temeswarer Banats

in Briefen

an Standespersonen und Gelehrte.

Erster Theil.

Wien

im Verlage bey Johann Paul Kraus

1780.

ner politishen und natürlichen Geschichte des Temeswarer Banats" Wien. In Verlage bey Johann Paul Krauss. 1 vol. mare în 40 compus din două tomuri, de 4 file nenum. și 301 plus 135 pp. Conține o hartă a mare gravată de Griselini, cuprinzând întreaga regiune a Banatului, hartă însoțită de frumoase vignete reprezentând trofee și tipuri locale; mai conține și opt planșe mari în care sunt redată inscripțiunile romane aflate dealungul Dunării, grotelile Cernei, monede, statuete romane, etc.

Edițiunea italiană, tipărită tot în 1780, la Veneția, este un octav mare și conține gravuri reprezentând și tipuri de țărani români.

În opera sa Griselini consacră românilor conținutul scrisoarei a VIII: „Despre Valahii care locuiesc în Banat și despre obiceiurile lor” și al celei de a VIII-a: „Despre limba valahă, care se înrudește cu cea italiană stricată”.

Pe noi românii, ne interesează dintre numeroasele scrieri ale lui Francisc Griselini, în mod special, numai următoarele: „Lettere a de poriche sul Banato di Temesvar”, „Alcune lettere sul viaggio di Fr. Griselini a Temesvar” și celebra: „Incertare de istorie politică și naturală a Banatului Timișan” apărută sub formă de scrisori către persoanele de seamă ale timpului, și al cărui

frontispiciu îl dăm după exemplarul nostru.

Enorma activitate a bătrânului savant avea să-i macine sănătatea și să-i sdruncine nervii. În 1783, îl găsim pe Griselini ca secretar al societății patriotice din Milano, iar după puțină vreme, se stinge, nebun, în vârstă de 66 ani, într'un ospiciu milanez.

Asociația culturală din Banat, dându-și seama de marea valoare a operii lui Griselini, a editat, în 1926, traducerea istoriei Banatului Timișan făcută de regretatul N. Bolocan, însoțind-o de facsimilele celor opt stampe reprezentând arheologia Banatului, precum și marea hartă a acestei provincii.

Este o admirabilă contribuție la unificarea națională, pentru care se face, în ultimul timp, atât de puțin.

A. Pomesu Gilbey

în totul de Curtea din Viena.

Călătoriile prin ținut ale lui Griselini se continuă fără întrerupere, notele deveneau din ce în ce mai numeroase și mai bogate, iar harta Banatului era aproape gata. Cu ajutorul comandantului Ioan de Soro, începu și o istorie politică a Banatului care avea să fie cea mai bună din câte s'au scris.

Baronul Iosif de Brigido, fiind numit în 1776, comisar plenipotențiar al Galiei și făcut conte, lăsă locul de guvernator al Banatului, fratelui său Pompeo Brigido.

Griselini, însoțit pe prietenul său la Viena spre a trata acolo dreptul de editură în limba germană a istoriei Banatului Timișan, care era gata pentru tipar în Ianuarie 1777.

Opera sa nu avea să apară, simultan în limba italiană și în cea germană, decât în 1780, ceea ce ne face să credem că în acest interval de timp Griselini ar fi călătorit, în scopuri particulare, în Italia sau aiurea.

Opera de căpetenie a lui Griselini a apărut în 1780 sub titlul: „Versuch ei-

C A R T I Ș I R E V I S T E

Revista Clasică. *Orpheus-Favonius*. An. VI (Tom. II) Nr. 2-3, condusă de d. N. I. Herescu.

Tot de obârșie olteană, această revistă condusă cu pricepere, căldură și simț artistic de cătră d. N. I. Herescu, poet cu reale calități și latinist de distincție, — e o strajă puternică a clasicismului, la noi, în lupta pe care el o duce împotriva acelora care-i contestă utilitatea.

Numărul acesta se deschide tocmai cu un articol de netemută apologie a umanismului, scris cu pricepere și nerv de cătră conferențiarul Malye.

D-sa prezintă clasicismul sub lumina „menținerii tradiției intelectuale și morale naționale, — crearea din nou a unei culturi generale și larg umane, — trăsătura de unire între popoare”. Face apoi o amplă dare de seamă asupra studiilor clasice în țările mari europene, pentru a isprăvi cu afirmarea că: „a apăra cultura clasică în omenire, nu înseamnă a reveni la trecut, întorcând spatele realităților prezente și refuzând de a privi viitorul. Din contra. Acei care o defaimă și o combat, dau probă de spirit arhaic, îmbătrânit, strâmt, retrograd. Cultura clasică este un element indispensabil, unul din elementele constructive ale civilizației noastre. Luptând pentru ea, vom reuși să dăm lumii care vine, inteligență, energie, ordine, ferice și în sfârșit, frumusețe”.

La traduceri, remarcăm pe aceea a d-lui N. I. Herescu: Prinosul pe mormânt de Eshil.

Bogate cronici, note și recenzii întregesc revista, care, pe lângă toate acestea, este și tipărită în condiții tehnice fără greș, având și câteva clișee interesante.

Cursurile libere de vacanță dela Brașov. (Iulie 1930) Note rezumative de G. Chirișescu, cu un cuvânt introductiv de d. D. V. Ţoni.

Energicul și priceputul președinte al

Asociației generale a învățătorilor din România, d. D. V. Ţoni, în dorința de a contribui la întregirea culturală a corpului învățătoresc, a înjghebat cu trude, adeseori, respectabile, niște cursuri de vară la Brașov. În vara trecută, aceste cursuri s'au ținut de la 2—25 Iulie, în frumosul oraș de sub munte și au fost urmărite de aproape 150 învățători, veniți

vedea, au încununat cele patru săptămâni cât cursiștii au stat laolaltă.

Unul din acești cursiști, d. G. Chirișescu, a luat note amănunțite asupra tuturor conferințelor ținute, — iar acum Asociația generală prezintă întregii învățătorimi, broșura care cuprinde aceste rezumate.

Broșura este întru totul interesantă nu numai pentru corpul învățătoresc, ci pentru orice cetitor, pe care-l interesează noua viață, căreia acești pionieri ai culturii românești înțeleg să-i închine activitatea.

Lucrarea înfăptuită sub impulsul d-lui D. V. Ţoni este demnă de toată lauda.

CONCURS LITERAR

Încercăm o apropiere, cât mai simțită, între cititori și autori, ne adresăm în acest scop iubitorilor de literatură, care formează marea public și îi poftim să ia parte la următorul concurs, răspunzându-ne:

1. Care sunt cele două volume de poezii apărute anul trecut în editura „Cartea Românească”, în paginile cărora se găsește tratat, de fiecare autor în parte, *acelaș motiv de inspirație*.

2. Care este textul celor două poezii găsite cu *subiect identic* și titluri sinonime unul altuia.

3. Care este preferința cititorului și motivarea acestei preferințe pentru una sau alta din cele două poezii.

Răspunsul pe care revista noastră îl va găsi cel mai bun, prin temeinicia observațiilor, prin discuzia formei și prin conciziunea expunerii, va fi publicat în revistă, iar autorul va primi un premiu de o mie (1000) lei în numerar; celelalte răspunsuri va fi rezumate. Toate rămân proprietatea noastră.

Manuscrisele care trebuie trimise pe adresa revistei, cu indicația *pentru concursul literar* sânt așteptate până la 8 Aprilie a. c.

Portret T. Soroceanu

de pe toate melegurile țării. S'au ținut 59 conferințe de cei mai indicați profesori de pedagogie, oameni de cultură, literați. Zilele de răgaz au fost întrebuințate pentru facerea unor recreative excursiuni prin pitoreștile regiuni din preajma Brașovului.

A fost acolo o atmosferă din acelea care crează amintiri ce nu se mai șterg. O colegialitate plină de francheță — și o sete de bună informație, cum rar se pot

CÂND VA FI PACE PE PĂMÂNT

Răspunsuri:

Și de data aceasta răspunsurile ce-am primit la întrebarea noastră sunt de o deosebită însemnătate.

Culegem din mulțimea lor, pe cele care închid în ele o idee mai reprezentativă.

Gh. Vornica: Când idealismul va lua locul egoismului și materialismului, care predomină azi omenirea.

A. Grigoriu: Când nu va exista de câte un singur individ.

D-na Băleanu: Când nu vom avea nici ce pierde, nici ce câștiga.

Gh. Tufescu: Când dorul de stăpânire nu va mai exista — și va predomina dreptatea.

M. Vasiliu: Când nu vor mai exista hotare. Fanny Martiniuc: Când nu vor mai fi patrioți și naționaliști.

Ioan Ghindăoanu: Când va adormi toată lumea în acelaș ceas.

Elena Ghindăoanu: Când nu va mai fi război.

Florin Rădulescu: Când va predomina cultura.

Iulian Căpățâna: Când nu va mai fi dușmănie între popoare.

Aurel O. Boia: Atunci când oamenii vor înțelege pe deplin adevărata menire a existenței lor.

Marin I. B., student: Când femeia va fi readusă în starea de sclavie primitivă, ca în antichitate.

Lica Belu: Când femeia va ajunge egală în toate drepturile (viața publică) cu bărbatul.

E. Chiosa: Și pentru ca pacea pe pământ să fie, minciuna, doborâtă, să nu mai reînvie!...

Florica Chiricuță: Când toată lumea va crede în Cel ce s'a jertfit pentru păcatele noastre și va face voia Lui.

M. Zugravu: Atunci, și numai atunci, când în inima fiecărui individ va pătrunde și va prinde rădăcini adânci, cuvântul Evangheliei.

Natta Teodorescu: Când Sf. Scriptură va fi cunoscută de toată omenirea. Prin cetirea fără gând de ispitire a ei, orice

om va dobândi iubirea. În această iubire își are isvor pacea.

D. Starosciuc, învățător: Când pământul va fi învelit în învățătura lui Isus.

Savu Avramescu: Când toți ocârmuitorii popoarelor vor fi convinși de existența lui Dumnezeu.

D. G. Sârbu: Când vom coborî pe Hristos în inima și viața noastră.

D-na Lili Petrișopol: Când popoarele vor ajunge la apogeul civilizației — Sau când se va naște al doilea Isus.

(Nota-redacției. De ce ar mai fi nevoie să se nască un al doilea Isus, când îl avem pe cel dintâi, care e unic?)

Remus Scarlat: Când vor dispărea egoismul și celelalte patimi dăunătoare omenirii prin intensificarea credinței adevărate în Dumnezeu și în învățăturile Sale.

Terapont: Când omenirea va înțelege și va iubi cuvintele Mântuitorului.

Mulțumind cetitorilor noștri pentru răspunsurile primite, le punem, de rândul acesta, următoarea întrebare:

Vremea pe care o trăim duce la o decadență sau la o epocă de înflorire?

Răspunsurile se vor primi până la 27 Martie și se vor publica în numărul 13 al revistei.

„DUMINICA UNIVERSULUI”

apare sub îngrijirea d-lor:

Al. Lascarov-Moldovanu,

Gh. D. Mugur, Al. P. Necșești și

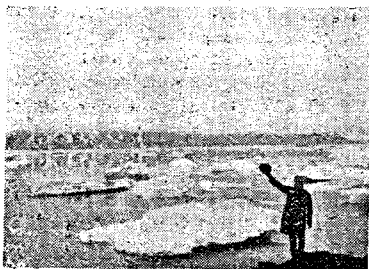
V. Voiculescu.

T U R I S M

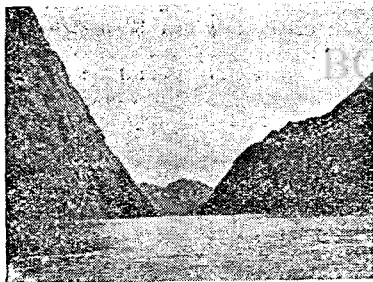
ROMÂNIA Societate academică de turism

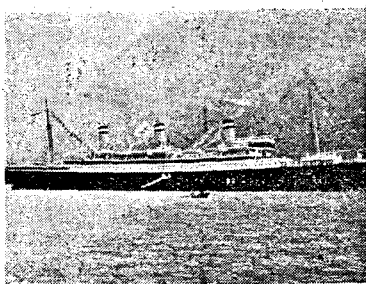
„România“ la Spitzberg

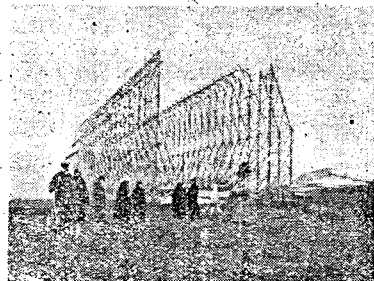
Un turist pe banchiză

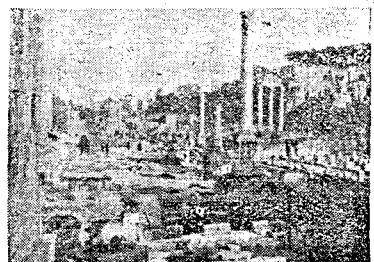
Fjord norvegian

Vaporul de excursie „Resolute“

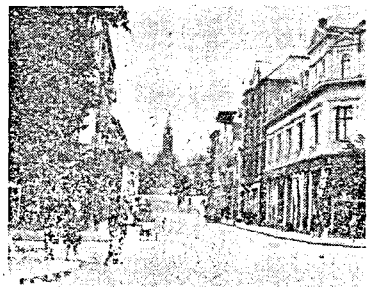
Hangarul lui Noble

In Forum din Roma

La Memphis

O stradă în Tromsø

România s'a întemeiat din 1924 și a dobândit personalitatea juridică în 1925. Scopul inițial al Societății a fost înlesnirea călătoriilor în străinătate pentru pătura intelectuală a țării. Societatea însă a înscris în programul ei, la un an după întemeiere călătoriile în țară, dezvoltarea unei industrie turistice în țară și propagandă în străinătate:

România este cea d'întâi instituție de turism în țară. Are 2088 de membri.

Ea a organizat călătorii în Turcia, Grecia, Elveția, Italia, Spania, Franța, Belgia, Olanda, Anglia, Danemarca, Norvegia, Suedia, Oceanul de Nord, Egipt.

Ca institut de cultură turistică, România a organizat 3 cicluri de conferințe: «Țări», «Orașe», «Călători celebri» ținute de personalități proeminente ale vieții noastre culturale. A organizat reprezentații cinematografice proiectând filme mari de propagandă turistică: «Egiptul», «Spitzberg», «Ocolul pământului», «America de Nord», «America de Sud».

«România» publică un buletin lunar cu material documentar și informații turistice.

Propaganda Societății în străinătate e remarcabilă. A răspândit în toată lumea peste 30.000 de broșuri în limbile franceză, engleză și germană și peste 3000 de afișe ilustrate.

Membră în «Union Internationale des organes officiels de propagande touristique» din Haga, Societatea «România» este mult mai apreciată în străinătate de cât în țară. Așa a fost în totdeauna cu toate așezămintele patriei. Ele nu scapă de suspiciuni, boicot și sguđuire.

Cele două vagoane amenajate de Societatea România pentru excursiile ei pe Continent sunt unice poate în Europa. Ele sunt prin însăși înfățișarea lor un obiect de atenție și de propagandă pentru țară.

«România» are în fruntea ei pe A. S. R. Principele Nicolae, care, înțelegând menirea acestei societăți de turism, a acceptat încă de acum 3 ani presidenția ei activă.

Ilustrațiile din pagina de față înfățișează vederi din drumurile societății „România”, luate de conducătorii excursiilor.

Excursiuniștii români la Versailles

In Atena